

Bijlage C   Overzicht wijzigingen stroomgebiedbeheerplan Eems

In onderstaand overzicht zijn de *belangrijkste* wijzigingen opgenomen van het stroomgebiedbeheerplan Eems ten opzichte van het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan Eems, dat van 22 december 2008 tot en met 22 juni 2009 ter inzage lag. Hierbij is een overzicht gegeven, zowel van de belangrijkste planwijzigingen ten gevolge van inspraak als de belangrijkste ambtelijke planwijzigingen.

Overzicht van belangrijkste ambtelijke planwijzigingen

In het hele stroomgebiedbeheerplan zijn tekstuele en redactionele aanpassingen geweest door onder andere overgang van ontwerpfase naar definitieve plantekst. Zo is bijvoorbeeld 'ontwerp-stroomgebiedbeheerplan' vervangen door 'stroomgebiedbeheerplan' en wordt in hoofdstuk 9 ingegaan op het verloop van de inspraak.

Ten opzichte van het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan zijn gegevens in het hoofdrapport, de bijlagen en de kaarten geactualiseerd op basis van voortschrijdend inzicht, bijvoorbeeld door nieuwe of gewijzigde (monitorings)gegevens.

Verder is een nieuw hoofdstuk toegevoegd over klimaatverandering en de doorwerking daarvan op het water(kwaliteits-)beheer.

Voor een volledig overzicht van de planwijzigingen ten gevolge van de inspraak wordt verwezen naar de Nota van Antwoord ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen (zie www.kaderrichtlijnwater.nl/sgbp).

Per hoofdstuk zijn de belangrijkste wijzigingen hieronder vermeld:

Hoofdstuk 0 Inleiding

- In paragraaf 0.2 is de tekst betreffende planMER geactualiseerd.
- Daarnaast is in paragraaf 0.4 toegevoegd waar informatie kan worden gevonden.

Inspraak:

- In paragraaf 0.3 wordt het belang van internationale samenwerking onderschreven en toegelicht.

Hoofdstuk 1 Beschrijving stroomgebied

- In paragrafen 1.2.1 en 1.3.1 is toegevoegd een toelichting op het verschil tussen de begrenzing van respectievelijk de oppervlakte- en grondwaterlichamen in de artikel 5-rapportage (2004) en de begrenzing van waterlichamen in dit stroomgebiedbeheerplan.
- Opgenomen in paragraaf 1.2.1 is het percentage niet begrensde kleine wateren in het Nederlandse deel van Eems ten opzichte van het totaaloppervlak van het aanwezige water zonder de kust- en overgangswateren.
- In paragraaf 1.2.2 zijn de watertypen van sloten en kanalen verplaatst naar de hoofdcategorie 'meren' en zijn niet meer als afzonderlijke categorie opgenomen in tabel 1-1.
- In paragraaf 1.2.3 zijn in tabel 1-2 naast de 'kunstmatige' en 'sterk veranderde' oppervlaktewateren ook opgenomen de hydromorfologisch - vrijwel - ongewijzigde c.q. natuurlijke waterlichamen..
- In paragraaf 1.4 en de betreffende kaarten is het overzicht van de gebieden voor het Register beschermde gebieden geactualiseerd voor de situatie in 2009. Verder zijn aan dit register toegevoegd de oppervlaktewaterlichamen waaruit water voor oevergrondwaterwinning (drinkwatervoorziening) wordt onttrokken.

Inspraak:

- Aan het einde van paragraaf 1.1 van de SGBP's is toegevoegd dat kaart 2 gebaseerd is op gegevens van het CBS-Bodemstatistiek (2000-2003).
- In paragraaf 1.4.2 zijn gegevens toegevoegd uit de inventarisatie van de Voedsel- en Waren Autoriteit in opdracht van VROM (hoeveel winningen voldoen aan definitie van menselijke consumptie).
- De verandering van status van 'sterk veranderd' naar 'natuurlijk' wordt nu niet heroverwogen. Incidenteel kan wel een statuswijziging plaatsvinden in het kader van de bestuurlijke behandeling van de plannen. In de komende planperiode zal moeten blijken of de maatregelen het beoogde effect hebben en of de status voor de volgende planperiode gewijzigd kan worden.

Hoofdstuk 2 Economische analyse

- In de toelichting op de economische sectoren in paragraaf 2.1. is de voeding- en genotmiddelenindustrie aan het onderdeel industriële bedrijven toegevoegd.
- In paragraaf 2.3 is de toelichting op de kostenterugwinning en de vijf waterdiensten uitgebreid.
- In paragraaf 2.3 is het kostenterugwinningspercentage van de waterdienst 'Inzamelen en afvoer van hemel- en afvalwater' veranderd van 80% in 95%.

Inspraak:

- In paragraaf 2.3 is expliciet opgeschreven dat het rijk van mening is, dat in Nederland de gebruikers van waterdiensten een adequate bijdrage leveren aan de kosten van de productie van de waterdiensten.
- In paragraaf 2.3 is de tekst over het belang van kostenterugwinning bij waterdiensten aangepast, waarbij ook het achterliggende doel 'stimuleren van duurzaam waterbeheer' en het efficiënt en met zo weinig mogelijk schade omgaan met de watervoorraad is beschreven.

Hoofdstuk 3 Milieudoelstellingen

- Door heel hoofdstuk 3 is naar aanleiding van een discussie over Bkmw 2009 de term 'richtwaarde' gewijzigd in 'milieukwaliteitseisen'. In de paragrafen 3.3.1 en 3.3.6 is de terminologie 'overige relevante stoffen' in analogie met Bkmw 2009 vervangen door 'specifieke verontreinigende stoffen'.
- In de samenvatting van dit hoofdstuk is een zin toegevoegd over doelstelling kwantiteit grondwater.
- Toegevoegd is in paragraaf 3.5.1 welke doelen gelden voor grondwaterlichamen waaruit water wordt onttrokken voor de bereiding van drinkwater.
- In paragraaf 3.5.4 is de tekst over de afstemming van doelen tussen KRW en Natura 2000 geheel herzien.
- Het overzicht van en toelichting op de sense-of-urgency gebieden is verplaatst naar paragraaf 6.2.2, omdat deze teksten met name betrekking hadden op de maatregelenprogramma's in deze gebieden.
- In paragraaf 3.6.2 is voor grond- en oppervlaktewateren de toelichting op de criteria van fasering uitgebreid. Daarnaast zijn de criteria betreffende termijnverlenging in relatie tot beschermde gebieden nader toegelicht.
- In paragraaf 3.6.3 zijn aan de opsomming van stoffen waarvoor naar verwachting de doelen ook in 2027 nog niet gerealiseerd zullen worden stikstof en fosfaat toegevoegd.
- In paragraaf 3.6.4 is een toelichting opgenomen over de werkwijze en procedures die in Nederland gevolgd worden indien situaties als watertekorten, droogtes, zware ongelukken of calamiteiten zich voordoen, en in welke gevallen dan een beroep gedaan kan worden op artikel 4.6 van KRW (tijdelijke achteruitgang).
- Paragraaf 3.6.5 bevat een inventarisatie in de onderliggende plannen of er nu reeds projecten zijn te benoemen waarbij veranderingen van de fysische kenmerken van een

oppervlaktewaterlichaam of wijzigingen in de stand van grondwaterlichamen leiden tot het niet behalen van de KRW-doelen (artikel 4, lid 7 KRW).

Inspraak:

- In paragraaf 3.2 is een toelichtende tekst opgenomen over het effect van het principe van one out-all out en de onzekerheden van maatregelen op de statustoekenning. Ook is hier aandacht besteed aan de procedure voor eventuele toekomstige aanpassing van de status. In bijlage O (Basisgegevens per beheerder) zijn de gegevens over statustoekenning van waterlichamen geactualiseerd.
- In paragraaf 3.3.4 is de passage over de beleidsdoelstelling voor temperatuur van 28°C geschrapt. In plaats daarvan is in § 3.6.4 een toelichting opgenomen over omstandigheden waarbij voor temperatuur een beroep op artikel 4.6 (tijdelijke achteruitgang) mogelijk is.
- De toelichting bij de methodiek voor het afleiden van drempelwaarden is uitgebreid, waarbij ook specifiek is ingegaan op de stoffen tri en per (paragraaf 3.4.2 en/of in bijlage H). In bijlage H is tevens aangegeven dat tri en per niet als landsdekkende risicostoffen zijn beoordeeld, maar als lokale verontreiniging.
- In paragraaf 3.5.2 wordt toegelicht dat nog wordt gezien hoe het beschermingsniveau voor schelpdierwateren gewaarborgd wordt na het vervallen van de Richtlijn inzake schelpdierwateren in 2013.
- In paragraaf 3.6.2 is voor grond- en oppervlaktewateren de toelichting op de criteria van fasering uitgebreid. Daarnaast zijn de criteria betreffende termijnverlenging in relatie tot beschermde gebieden nader toegelicht.
- In paragraaf 3.6.4 is een uitgebreide toelichting opgenomen over omstandigheden waarbij een beroep op artikel 4.6 (tijdelijke achteruitgang) mogelijk is. Tevens is ook ingegaan op de gevolgen van klimaatverandering voor de toepassing van dit KRW-artikel, en de mogelijke aanpassing van milieukwaliteitseisen.
- Er is in paragraaf 3.8 een tekstuele toelichting toegevoegd over de reikwijdte van de chemische en ecologische doelen, met name over het beleid ten aanzien van niet-waterlichamen. Deze toelichting is in overeenstemming met het daarover gestelde in het NWP. In het definitieve Nationaal Waterplan wordt een toelichtende tekst opgenomen, waarin staat dat voor het maken van beoordelingen (bijvoorbeeld de emissietoets van het bronbeleid) de getalswaarden uit het Bkmw 2009 voor alle wateren als vertrekpunt voor het afwegingskader bruikbaar is.
- Oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen waaruit water wordt gewonnen voor menselijke consumptie worden opgenomen in het register beschermd gebied.

Hoofdstuk 4 Monitoring en huidige toestand

- Voor oppervlaktewater is een geheel geactualiseerd monitoringprogramma opgenomen inclusief een actualisatie van de toestandbeschrijving (chemie en ecologie) van het oppervlaktewater, mede gebaseerd op dit verbeterde meetnet. Dit betekent dat in paragraaf 4.1 de teksten over de stand van zaken en de betrouwbaarheid c.q. precisie van het monitoringprogramma zijn aangepast. In paragraaf 4.2 is de toelichting op het monitoringprogramma en het aantal meetlocaties per onderdeel aangepast, inclusief de bijbehorende kaarten.
- In paragraaf 4.6.1 is een extra toelichting op de gehanteerde werkwijze (toestandbepaling) opgenomen en zijn de toestandkaarten aangepast. Extra opgenomen in deze paragraaf is de beschikbare informatie over de kwaliteit van het oppervlaktewater bij de innamepunten van voor drinkwaterbereiding. De kwaliteit is hier getoetst aan de milieukwaliteitseisen en streefwaarden zoals vastgelegd in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009.
- Ook voor grondwater zijn de aantallen meetpunten voor operationele monitoring en toestand- en trend monitoring geactualiseerd ten opzichte van 2008. De toestand van grondwaterlichamen is overigens ongewijzigd ten opzichte van het ontwerp.
- In paragraaf 4.3.2 is verduidelijkt dat met het KRW-meetnet geen verdroging hoeft te worden gemonitord, enkel grondwaterstanden. Daarnaast is ook de tekst over zoet-

zout metingen verduidelijkt. Tevens is de toelichting bij het monitoringprogramma grondwater verhelderd.

- Bij de beoordeling van de toestand van grondwaterlichamen in paragraaf 4.6.2 is aangegeven dat de meetjaren 2006 en 2007 zijn gebruikt, en is tevens ingegaan op de (recent uitgevoerde) trendanalyse rondom winningen.

Inspraak:

- Aan het einde van paragraaf 4.1 is onder de subkop 'Internationale afstemming' verduidelijkt dat het hier oppervlaktewater betreft.

Hoofdstuk 5 Belastingen en effecten menselijke activiteiten

- Bij figuur 5.5 is opgenomen wat de bedoelingen en beperkingen zijn van dit kaartbeeld (oorzaken van verdroging volgens analyse KIWA, 2007).
- Vanwege veranderingen in het aantal stoffen dat de norm overschrijdt en in de oppervlaktewaterlichamen waar dit plaatsvindt is de analyse van puntbronnen en diffuse bronnen opnieuw uitgevoerd. Hiervoor zijn emissiegegevens van 2006 gebruikt in plaats van gegevens uit 2005 zoals opgenomen in het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan. Dit betekent dat alle gegevens in paragrafen 5.1.2 en 5.1.3 zijn geactualiseerd, inclusief de samenvatting hiervan in paragraaf 5.1.1.
- In de paragrafen 5.1.4 tot en met 5.1.6 hebben in de tabellen en tekst beperkte wijzigingen plaatsgevonden op basis van verbeterde gegevens van de betreffende waterbeheerders.

Inspraak:

- In diverse tabellen en begeleidende teksten in H5 en H6 is bij diffuse bronnen de term 'landbouwactiviteiten' vervangen door 'landbouwgronden'. Hierdoor is duidelijker dat de som van nalevering (historische overbelasting) en resterende belasting van de huidige landbouwpraktijk wordt bedoeld.
- In paragraaf 5.1.1 is opgenomen dat belasting met fosfaat grotendeels wordt veroorzaakt door historische overbelasting en dat voor nitraat geldt dat in veel gebieden, met name zand- en lössgebieden, de huidige landbouwpraktijk nog leidt tot ongewenste verliezen naar grond- en oppervlaktewater.
- In hoofdstuk 5 is voor wat betreft de rijkswateren een samenvattend overzicht opgenomen van de frequentie van de innamestops van de afgelopen jaren. Hierbij zijn de relevante stoffen genoemd en is aangegeven wat de belangrijkste probleemstoffen zijn bij toetsing aan de streefwaarden.
- In paragraaf 5.2.3 is de volgende toelichting opgenomen ten aanzien van de puntbronnen: Het aantal puntbronnen in grondwater is geïnventariseerd door Deltares (2008) en baseert zich op het provinciale bestand LDB (landsdekkend beeld). Van de genoemde 4936 puntbronnen is de meerderheid aangemerkt als 'verdacht' (ruim 3500) of waarvoor het onderzoek reeds loopt (ruim 1300). Er resteren 78 puntbronnen welke als 'te saneren' staan aangemerkt. Voor meer informatie wordt verwezen naar de genoemde achtergrondrapportage (Deltares, 2008).
- In paragraaf 5.2.4 is de verwijzing naar het Beleidsplan Drink- en industriewatervoorziening gewijzigd in provinciaal vergunningenbeleid.
- Verder is aan de belasting voor grondwater vanuit kunstmatige infiltratie een tekst toegevoegd over energiewinning door middel van warmte-koude opslag.

Hoofdstuk 6 Maatregelenprogramma

- Hoofdstuk 6 is geheel herzien in de zin dat de volgorde van de paragrafen is aangepast zodanig dat beter wordt aangesloten op de vereiste onderdelen van het maatregelenprogramma die de KRW onderscheid. Na een inleiding (paragraaf 6.1) geeft paragraaf 6.2 een samenvatting van de maatregelen die worden genomen op basis van bestaande Europese regelgeving. Vervolgens wordt in paragraaf 6.3 een samenvatting

van de maatregelen beschreven die voortvloeien uit bestaand nationaal beleid. Paragraaf 6.4 gaat in op de aanvullende regionale maatregelen die specifiek (mede) voor de KRW worden genomen voor de planperiode 2009-2015. Paragraaf 6.5 beschrijft op hoofdlijnen de maatregelen die op dit moment voor na 2015 worden voorzien. De paragrafen 6.6 t/m 6.10 gaan achtereenvolgens in op mogelijk in de toekomst te nemen extra maatregelen (6.6), de kosteneffectiviteit van het maatregelenprogramma (6.7), de relatie met de vergunningverlening (6.8), een indicatie van het doelbereik dat naar verwachting met het maatregelenprogramma wordt gerealiseerd (6.9) en de kosten en baten van het KRW-maatregelenprogramma.

- In paragraaf 6.2.2 zijn de maatregelen ten aanzien van de sense-of-urgency-Natura-2000-gebieden en de TOP-lijst-gebieden verduidelijkt.
- In paragraaf 6.3.4 is de tekst verduidelijkt ten aanzien van de bijdragen van de maatregelen die zijn opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan aan de realisatie van de doelen voor de drinkwaterfunctie. Tevens zijn de onderzoeksmaatregelen ten aanzien van een 'early warning systeem' opgenomen.
- In paragraaf 6.3.7 zijn de belangrijkste algemene maatregelen van bestuur met algemene regels voor het lozen op oppervlaktewaterlichamen opgenomen. Tevens is de tekst betreffende *Regulering puntbronlozingen op of in de bodem* verduidelijkt.
- In paragraaf 6.3.9 is opgenomen dat tijdens de planperiode de Watertoets verder zal worden versterkt, zodanig dat bij de beoordeling van activiteiten de effecten op de waterkwaliteit nog beter bij de beoordeling meegenomen kunnen worden. Aangegeven is dat daarbij ook zal worden bezien of toepassing van de Watertoets binnen de intrekgebieden kan worden ingezet ter bescherming van de grondwaterkwaliteit.
- In paragraaf 6.6 is een aanvullende alinea opgenomen over maatregelen die in de toekomst worden genomen naar aanleiding van de herziening van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid ('Health Check' GLB).
- In paragraaf 6.7 is een aanvullende alinea opgenomen over uitgevoerd onderzoek naar de kosteneffectiviteit van zuiveringstechnieken bij rioolwaterzuiveringsinstallaties en een passage over het opgestelde Handboek kosteneffectiviteitsanalyse. Daarnaast is een figuur met toelichting toegevoegd waarmee de werkwijze ten aanzien van de selectie van maatregelen wordt toegelicht.
- In paragraaf 6.7 is het besluit Lozen buiten inrichtingen toegevoegd.
- In paragraaf 6.8 is nader toegelicht dat het bodembeleid ook betrekking heeft op niet-grootschalige gevallen en dat het convenant bodem inmiddels is vastgesteld.
- In paragraaf 6.10 is aanvullende informatie opgenomen over de jaarlijkse kosten die overheden maken voor watertaken als gevolg van bestaand beleid en van de kosten die de belangrijkste sectoren maken voor reeds bestaande watergerelateerde milieumaatregelen.

Inspraak

- In hoofdstuk 6 is aangegeven dat voor de infiltratie van water door VROM een Besluit lozen buiten inrichtingen wordt voorbereid, waarin wordt voorgesorteerd op het beperken en uitsluiten van risico's voor de grondwaterkwaliteit.
- In paragraaf 6.2.4 is de tekst in het overzicht uitgebreid met de toevoeging: "informerende van benedenstroomse autoriteiten bij calamiteiten als daartoe aanleiding is op grond van internationale verdragen en nationale afspraken, zoals het Besluit Zware Ongevallen".
- In paragraaf 6.3.2 is de tekst volgens onderstaande lijn aangepast. "In de komende planperiode start het kabinet een onderzoek naar een reële prijsbepaling van de zoetwatervoorziening. Dit onderzoek zal zich ook richten op innovatieve financieringsmogelijkheden, waarbij ook alternatieve financieringsmogelijkheden worden bestudeerd voor andere waterbeleidsterreinen, zoals waterkwaliteit. Bij dit onderzoek wordt het maatschappelijk veld betrokken."
- In de drinkwaterparagraaf 6.3.4 van de SGBP's is de tekst verduidelijkt ten aanzien van de bijdragen van de SGBP-maatregelen aan de realisatie van de doelen voor de drinkwaterfunctie. Tevens zijn de onderzoeksmaatregelen ten aanzien van een 'early warning systeem' opgenomen.

- In paragraaf 6.3.4 is opgenomen dat in de planperiode, onder regie van de provincies en met betrokkenheid van waterbeheerders, gemeenten en waterbedrijven, ook voor oppervlaktewaterwinningen voor drinkwaterproductie (incl. noodwinningen en oeverinfiltratiewinningen) en voor de meest relevante industriële grondwaterwinningen gebiedsdossiers zullen worden opgesteld. Bij de beschrijving van de gebiedsdossiers is een aanvullende tekst opgenomen omtrent monitoring rondom de innamepunten voor menselijke consumptie.
- In paragraaf 6.3.7 (Maatregelen puntbronnen) van de SGBP's is een tekst toegevoegd over wat het advies van de taskforce WKO omvat, hoe het rijk daarmee denkt om te gaan en hoe op basis daarvan de risico's kunnen worden beperkt.
- In paragraaf 6.3.7 zijn de belangrijkste algemene maatregelen van bestuur met algemene regels voor het lozen op oppervlaktewaterlichamen opgenomen. Tevens is de tekst betreffende Regulering puntbronlozingen op of in de bodem verduidelijkt.
- In paragraaf 6.3.7 is een nadere toelichting opgenomen met de tekst dat het bodembeleid ook betrekking heeft op niet-grootschalige bodemverontreinigingen. Tevens is in paragraaf 6.10 een indicatie opgenomen van de (financiële) inspanningen, die gepaard gaan met de uitvoering van het bodembeleid als onderdeel van 'bestaand beleid'.
- In paragraaf 6.3.8 zijn naast de diergeneesmiddelen ook de humane geneesmiddelen genoemd. Tevens is bijlage L geactualiseerd naar aanleiding van de voortgangsrapportage over het uitvoeringsprogramma diffuse bronnen waterverontreiniging (september 2009).
- In de SGBP's is in paragraaf 6.3.9. opgenomen dat tijdens de planperiode de Watertoets verder zal worden versterkt, zodanig dat bij de beoordeling van activiteiten de effecten op de waterkwaliteit nog beter bij de beoordeling meegenomen kunnen worden. Aangegeven is dat daarbij ook zal worden bezien of toepassing van de Watertoets binnen de intrekgebieden kan worden ingezet ter bescherming van de grondwaterkwaliteit.
- In paragraaf 6.6 (Extra maatregelen) is een aanvullende alinea opgenomen over maatregelen die in de toekomst worden genomen naar aanleiding van de herziening van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid ('Health Check' GLB).
- De tekst van paragraaf 6.3.9 is verduidelijkt met de zinsnede: "De waterschappen reguleren activiteiten die plaatsvinden in het oppervlaktewater en op het land binnen een bepaalde zone vanaf een waterstaatkundig object (zoals dijk of watergang). In de keur van de waterschappen is de omvang van de zone aangegeven."
- In paragraaf 6.6 (Extra maatregelen) is een aanvullende alinea opgenomen over maatregelen die in de toekomst worden genomen naar aanleiding van de herziening van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid ('Health Check' GLB).
- In paragraaf 6.6 van de SGBP's is de volgende onderzoeksmaatregel toegevoegd. Tijdens de planperiode brengen de waterbeheerders, op structurele en kwantitatieve wijze, de resterende knelpunten met betrekking tot de kwaliteit in oppervlaktewateren in beeld, waarvoor maatregelen in bovenstroomse (en voor vissen ook benedenstroomse) gebieden nodig zijn om deze knelpunten op de lossen ('afwenteling'). Daarbij worden doelstellingen die verband houden met de drinkwaterfunctie expliciet meegenomen.
- In paragraaf 6.7 is een verduidelijkende tekst toegevoegd over warmte-koude opslag.
- In komende planperiode 2009-2015 wordt (o.a. op basis van de resultaten van innovatieprogramma's) bekeken welke maatregelen generiek nodig en mogelijk zijn (met name voor de aanpak van diffuse bronnen). Voor zover van toepassing zullen extra generieke maatregelen worden opgenomen in de volgende stroomgebiedbeheerplannen.
- Op initiatief van het rijk wordt een aandachtstoffenlijst opgesteld voor verontreinigende stoffen, die niet in de stoffenlijst van het Bkmw 2009 zijn opgenomen. Deze lijst maakt deel uit van de geactualiseerde handreiking vergunningverlening. Dit zal ook worden opgenomen in de stroomgebiedbeheerplannen.
- In paragraaf 6.10 van de SGBP's is een aanvullende tekst opgenomen met een samenvattend overzicht van de ontwikkeling in de tijd van de financiële lasten met betrekking tot de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing en het rioolrecht.

Hoofdstuk 7 Klimaat

- De resultaten van een klimaatcheck die in 2008 op het maatregelenprogramma is uitgevoerd, zijn samengevat in dit nieuwe hoofdstuk over klimaatverandering.

Hoofdstuk 8 Register gedetailleerde programma's en beheerplannen

- Door het hele hoofdstuk zijn aanpassingen geweest in verband met de nieuwe Waterwet die op 22 december 2009 in werking treedt. Zo zijn de namen van de waterplannen aangepast en is de tekst betreffende de Waterwet geactualiseerd.

Hoofdstuk 9 Voorlichting en raadpleging van het publiek

- Dit hoofdstuk is in zijn geheel geherstructureerd en grote delen van de tekst zijn herschreven om ze nog toegankelijker te maken voor de lezer.
- Uitleg over het verloop en de uitkomsten van het inspraakproces op de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen is toegevoegd, inclusief een toelichtend kader over de wettelijke basis van de KRW-inspraakprocedure en cijfermatige uitkomsten van het inspraakproces.
- Daarnaast zijn concrete voorbeelden van publieke participatie op landelijk en regionaal niveau opgenomen.

Hoofdstuk 10 Bevoegde autoriteiten

- In paragraaf 10.1 wordt nader ingegaan op de bevoegdheden van de verschillende autoriteiten.
- Het overzicht van relevante wetgeving (paragraaf 10.2) is aangepast vanwege het opgaan van een aantal wetten in de nieuwe Waterwet.

Inspraak:

- In de paragrafen 10.1 en 10.5 is ter verduidelijking extra tekst opgenomen over de verantwoordelijkheden van de verschillende bij het waterbeheer betrokken overheden.

Bijlagen

- Bijlage A is geactualiseerd in navolging van de actualisatie van het overkoepelende deel zelf.
- Bijlage B is vanwege het veranderen van de hoofdstuknummering (nieuw hoofdstuk 7) en het verschuiven van paragrafen (voornamelijk hoofdstuk 6) aangepast.
- De oorspronkelijke bijlage C (planMER) is niet meer als bijlage opgenomen, maar is als achtergronddocument beschikbaar. In plaats daarvan is als bijlage C dit document met wijzigingen t.o.v. het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan opgenomen.
- Aan Bijlage F is naar aanleiding van de HMWB-workshop Brussel in maart 2009 toegevoegd:
  - 1) Beschrijving Praagse aanpak in 4 stappen en concreet verwezen naar de daarvoor gebruikte databases/tabellen.
  - 2) 'Significante negatieve effecten': bestuurlijk geaccordeerde denklijn significante schade overgenomen en aangegeven dat hiermee regionaal maatwerk en indien mogelijk een kwantitatieve uitwerking is geleverd.
  - 3) Beschrijving methode voor sloten en kanalen: uitgebreider opgenomen als voorbeeld van toepassing Guidance.
- In de bij hoofdstuk 3 behorende bijlage H is nader gemotiveerd waarom voor sommige stoffen nu nog geen drempelwaarde voor grondwater is afgeleid.

- In Bijlage I is naar aanleiding van de discussie over Bkmw 2009 de term 'richtwaarde' in de titel van deze bijlage gewijzigd in 'milieukwaliteitseisen'.
- In bijlage Q is, zoals reeds aangekondigd in het ontwerp-stroomgebiedbeheerplan, aangevuld met alle gemeentenamen. Een actualisatieslag heeft plaatsgevonden t.a.v. het aangeven welke gemeentes KRW-maatregelen uitvoeren.

Kaarten

- Kaart 9a daaraan zijn gegevens toegevoegd uit de inventarisatie van de Voedsel- en Waren Autoriteit in opdracht van VROM (hoeveel winningen voldoen aan definitie van menselijke consumptie).
- Kaarten 13 tot en met 17 tonen de geactualiseerde monitoringprogramma's voor zowel oppervlaktewater als grondwater.
- Kaarten 18 en 19 bevatten de nieuwe toestand gegevens voor oppervlaktewaterlichamen, met een extra deelkaarten voor de onderdelen van de ecologie.
- Het is mogelijk om de kaarten per stuk – en daarmee in hogere resolutie – te downloaden.